

EESTI PUUETEGA INIMESTE KODA
ESTONIAN CHAMBER OF PEOPLE WITH DISABILITIES

Sotsiaalministeerium

25.03.2024 nr 20

info@sm.ee

Eesti Puuetega Inimeste Koja arvamus sotsiaalhoolekande seaduse ja rahvastikuregistri seaduse muutmise seaduse eelnõule

Käesolevaga saadame Eesti Puuetega Inimeste Koja (EPIKoja) arvamuse sotsiaalhoolekande seaduse ja rahvastikuregistri seaduse muutmise seaduse eelnõule. EPIKojal on hea meel, et pärast seaduse esimest kooskõlastusringi võeti Sotsiaalministeeriumi ja Sotsiaalkindlustusameti poolt aega ettepanekute läbi vaatamiseks ja üheskoos partneritega aruteluks. Kuigi oleme ühiste arutelude tulemusena nõustunud ettepanekutega, siis tunneme jätkuvalt kahetsust, et ei suudetud leida alternatiive, et teenuse paindlikkus jätkuks ka neile 23 inimesele (ning tulevikus ka teistele), kes ei ole siiani teenust kasutanud rohkem kui 10 päeva kuus või soovivad seda tulevikus teha.

Sellest tulenevalt juhime tähelepanu, et eelnõu autoritel ja rakendusasutusel lasub kohustus, et üheskoos kohalike omavalitsustega leitakse ka väiksema toetusvajadusega, kuid sama sihtgrupi inimestele sobivad toetamise võimalused. Kommunikatsioon peab olema kõikidel suundadel selge ja ühene (inimese, kohaliku omavalitsuse, teenuseosutaja), et inimene, kelle toetusvajadus on vähem kui 10 päeva kuus, on õigus abi saamiseks kohalikust omavalitsusest.

Kuigi eelnõu autorid on esimese kooskõlasturingi järgselt andnud tagasiside, et päeva- ja nädalahoitu teenust kohaliku omavalitsuse haldusalasse planeeritud anda ei ole, kuna tegu on väga spetsiifilise ja suure toetusvajadusega inimeste sihtrühmaga ning teenus sarnaneb pigem ööpäevaringsele erihoolde teenusele kui toetavatele teenustele, siis toob EPIKoda veelkord välja mõttekohad, miks võiks tulevikus teenuse üleandmist KOV vastustusalasse kaaluda:

- Isikukeskse erihoolde teenusmudeli piloteerimise käigus on üheks teenusekomponendiks intervallhoid, mille sisu ühtib PNH teenusega. Kuidas on piloteerimise kogemus? Kas KOV-id osutavad seda komponenti ning kuidas nad sellega toime tulevad?
- Lisaks on osadel KOV-idel pikaajaline kogemus intervallhoitu korraldamisel ja pakkumisel, millega KOV-id on täitnud riigi ülesandeid, kuna pole piisavalt ööpäevaringseid erihoolde teenuse kohti.
- Inimese vaates on oluliselt selgem kui kõik toetavad teenused on ühel tasandil.
- Isikukeskse erihoolde teenusmudeli piloteerimine on näidanud, et suurimaks abivajaduse märkajaks on kohalik omavalitsus.
- Sotsiaalministeeriumi poolt tellitud uurimus 2016. aastal Trinidad Wisemani poolt selgitas välja, et kohalikud omavalitsused ei võta teenuste arendamise ja korraldamise eest vastutust kohalikul tasandil, sest neil on mugavam saata inimesed riiklike teenuseid saama.
- Lisaks selgitas uurimus, et erihoolde teenuste korraldus, osutamine ja rahastamise põhimõtted on jäigad ega arvesta piisavalt konkreetse teenusesaaja vajadustega ei teenuse sisu, osutatava teenuse mahu, koha, aja ja sageduse osas.
- KOV-i poolt korraldatav teenus saab olla sarnane KOV poolt korraldatava puudega laste lapsehoiuteenusega (PNH on loomulik jätkuteenus noorele, kes liigub haridussüsteemist täiskasvanutele mõeldud hoolekandeteenustele).
- Kuna PNH teenuse kasutajate näol on tegemist inimestega, kes elavad kodus ja nende muud sotsiaalkaitsemeetmed - hüvitised ja teenused on KOV tasandilt korraldatavad, siis on asjakohane ka PNH hoida kogukonnas osutatavate teenuste loetelus ning viia see KOV tasandile. Ainult nii on võimalik saada isikukeskne ja paindlik lähenemine. **See lihtsustab ja vähendab lähedastel/eestkostjatel erinevate tasanditega suhtlemist ja hoiab inimese vajaduste kohta info tervikuna ühel tasandil.**

Ühiste arutelude tulemusena on eelnõu autorid on teenusele jätnud kohanemisaja 6 kuud, mil võib teenust kasutada vähem kui 10 päeva kuus, et anda inimesele ja lähedastele aega uue teenusega harjumiseks. Ei tohi unustada, et valmisolek ka suure hoolduskoormuse kõrvalt äärmiselt haavatavas olukorras oleva lähedase jaoks hoiukohta kasutada baseerub ka usaldusel, mis eelmisel aastal avalikuks tulnud Lille Kodu sündmuste valguses (kohtuotsus kriminaalasjas nr 1-22-6565 (21740000054)) kindlasti löögi sai, kui ka riigi omanduses olev AS Hoolekandeteenused ei suutnud intellektipuudega laste turvalisust ja heaolu tagada.

Lisaks peab EPIKoda väga oluliseks muudatust, millega teenuseosutajal on kohustus teenust osutada kõikidel nädalapäevadel, sh riiklikel pühadel. Perede vajadused on väga erinevad ning teenuse aja piiramine ei oleks kooskõlas paindliku ja isikukeskse teenuse loogikaga.

Taaskord toome välja meie võrgustiku seisukoha, mille kohaselt on erihoolekandeteenustel personali suhtarv liiga väike ning see ei kata raske ja äärmusliku abivajadusega inimeste vajadusi piisavas mahus (sh PNH teenusel). Ka Sotsiaalministeerium on varasemalt välja toonud, et erihoolekandeteenuste kehtivad hinnad erinevad kulumudeli hinnast erinevate teenuste puhul keskmiselt 58%. Seega, teenused on alarahastatud ja teenuseosutajatel on olemasoleva rahastusega keeruline osutada kvaliteetset teenust, näiteks tagada piisavalt vajaliku ettevalmistusega personali. Ka õiguskantsler on erinevatel ringkäikudel hoolekandeteenustes välja toonud, et personali arv ei ole piisav kvaliteetseks ja turvaliseks teenuse osutamiseks. Äärmusliku abivajadusega inimestel on sageli erinevaid kroonilisi haigusi, halvatusena inimestel kaasneb hooldusega regulaarne asendimuutmise vajadus, mis nõuavad eriti suurt tähelepanu hooldamisel. Terviserikked vajavad meditsiinilist sekkumist, seega ravikulud ja kulu ühiskonnale suurenevad.

Lugupidamisega

(digitaalselt allkirjastatud)

Maarja Kraiss-Leosk
Tegevjuht
Eesti Puuetega Inimeste Koda

Kristi Kähär
Toetuste- ja teenustealase huvikaitse nõunik
+372 5401 0462, kristi.kahar@epikoda.ee